

Iniciatives per eradicar un problema social que afecta molta gent

Tres propostes per vèncer la pobresa (II)

JOSEP MIRÓ I ARDÈVOL

Apuntava en el meu comentari anterior que no hi havia cap causa justificada perquè la pobresa persistís entre nosaltres com a grup social, que afecta molta gent. 319.000 famílies a Catalunya amb ingressos inferiors a la meitat de la renda per persona, i entre elles les 103.000 que se situen per sota de les 40.000 pessetes mensuals. Deia també que la lluita per la seva eradicació no interessava vitalment cap força política, i posava com a exemple el cas de la ciutat de Barcelona, on després de 24 anys de govern municipal d'esquerres, la nova pobresa es dona la mà amb la cronificada amb la manca d'atenció de sempre. Constatava també que les polítiques en curs fan poc més que conservar-la, i que la idea que el creixement econòmic per ell mateix ho resol és falsa. Vaig concloure amb el compromís de presentar tres propostes. Són aquestes: la primera consisteix a tractar la pobresa com un problema polític que atempta contra allò que és essencial, la dignitat de la persona, com afirma el Pacte per la Vida i la Dignitat, que ja aplega més de 70 entitats i més de 40.000 persones. Tractar-la com un problema polític, significa considerar la pobresa com una vulneració literal dels drets humans. Taxativament, en el mateix pla que l'apartheid. Conseqüents amb el concepte, l'obligació derivada és promoure l'organització política dels exclosos, ajudar-los a prendre consciència de la seva condició. Els pobres són subjectes que veuen vulnerats els seus drets humans. Aquest és el significat d'entendre la pobresa com a problema polític, i aquesta és la perspectiva des de la qual cal elaborar les noves polítiques i reorganitzar les administracions pú-

bliques. Perquè el canvi només operarà quan els exclosos comencin a tenir incidència social, i això significa organitzar-los electoralment. Organitzar el seu vot amb el fi de pressionar les opcions polítiques i fer-ho amb criteri i estratègia. Aquesta és una tasca que té molts punts de contacte amb el treball polític dut a terme amb els negres del sud profund d'Estats Units, durant els anys cinquanta i seixanta. Eren pobres, estaven aïllats, no tenien formació i no votaven.

La segona proposta és una pinzellada de com començar a instrumentar l'anterior; mitjançant el Sistema Nacional d'Eradicació de l'Exclusió, que es fonamenta en quatre pilars: el salari social (un vell concepte que cal recuperar i rediseñar), la subsidiarietat, la concertació i la cogestió.

El salari social és una prestació monetària variable a la qual té dret tot adult que se situï per sota d'un determinat nivell d'ingressos, a fi d'equiparar-lo amb el salari mínim. Aquest ha de ser modificat com a concepte per incrementar-se fins a cobrir les necessitats estàndard vitals, que haurien de ser calculades cada any. El salari social seria una prestació permanent per a les persones més grans de 65 anys o discapacitades, però per a les persones en edat de treballar tindria un caràcter transitori i condicionat, vinculat al compliment de determinats requeriments de reinserció social i cultural o a la integració laboral. En definitiva, es tracta en primer terme de combatre directament la vulneració del dret a viure amb dignitat, apel·lant en aquells casos possibles al seu compro-

“Tractar la pobresa com un problema polític significa considerar-la una vulneració literal dels drets humans”

mís i a la seva responsabilitat social.

La subsidiarietat és un altre pilar fonamental. És la mateixa societat, com en tants altres camps, qui ha d'assolir la responsabilitat de combatre l'exclusió, i és el deure de les administracions contribuir-hi. La societat i les seves orga-

nitzacions són les que assumeixen el gruix de la resposta, mentre els poders públics aporten el necessari, faciliten l'emergència i l'organització de la iniciativa social i es reserven per a ells només allò que estrictament la societat organitzada no pot fer. Es tracta d'estimular la comunitat per fer-se forta assumint per ella mateixa la resposta a la pobresa. És la construcció de la Comunitat Responsable, en lloc dels ajuts intermediats per les administracions que tenen una relació cost (la intermediació pública) / benefici (prestacions assistencials) impresentable. Aquest sistema crea alhora una situació indesitjada en cronificar guetos assistencials. Es tracta de lluitar contra la pobresa fomentant el capital social de la comunitat, dirigit en aquest cas a tasques de recuperació, integració i prevenció de la gent. La concertació, l'altre pilar, entre les entitats que ja es dediquen a aquella tasca i els poders públics, es fa no des de la primacia d'aquests, sinó sota el principi de subsidiarietat esmentat. L'aplicació del salari social comportaria la reorientació de tot el sistema de serveis actuals, primer perquè hi hauria una massa monetària en joc que cobriria les necessitats; i segon, perquè assoliria molta força l'atenció (a la gent gran i als discapacitats), la integració social, formativa (de tots); laboral (dels actius), i la prevenció, és a dir les polítiques dirigides a poblacions de risc a fi

d'evitar que caiguessin en situacions de pobresa.

Per últim, la congestió s'entén com la participació dels exclosos, que deixarien de ser-ho en la mesura que fos possible, en la gestió dels serveis. És el corollari de la seva organització política. El primer fil per proveir de treballadors en l'àmbit de l'exclusió ha de ser sempre que es pugui reduir el grup social de la pobresa.

Finalment, la tercera proposta fa referència a un tercer tipus de pobresa: la que coneixem per subdesenvolupament i que afecta la majoria del món. Serà, si Déu vol, la propera i última part d'aquest treball.

• JOSEP MIRÓ I ARDÈVOL. ENGINYER AGRÍCOLA
JOSEPMIRO@E-CRISTIANS.NET

►►► dudes. A l'hora d'avaluar la salut lingüística del català s'ha d'actuar amb seny i rigor. La importància del tema i la repercussió de les nostres opinions bé que s'ho valen.

Sense cap intenció d'excloure ningú, crec sincerament que el debat hauria d'atorgar una certa prioritat discursiva als professionals del tema. El novembre del 2001, el Grup Català de Sociolingüística va organitzar les *Jornades sobre l'ús interpersonal*. Els textos de les ponències, les aportacions dels assistents i les conclusions han estat aplegats al número 17 de la revista *Treballs de Sociolingüística Catalana* (Benicarló: Onada Edicions, 2003). Val la pena seguir al detall les informacions aportades. Per exemple, en relació amb els usos interpersonals a la llar, la notícia negativa és que la llengua catalana té una presència global lleugerament inferior a la castellana. I això és així tot i que el segment de població de llengua inicial castellana supera en més de deu punts el de llengua catalana. Amb

tot, la transmissió intergeneracional, informació fonamental pel que té de projecció de futur, sembla garantida. Quant als usos personals fora de la llar, sembla que la dinàmica decreixent de l'ús de la llengua catalana diagnosticada en les funcions de la llar ara siga de caràcter invers, això és: amb ritmes diferents i en funció de l'interlocutor o del context d'interacció, les funcions globals del català fora de la llar han augmentat.

Amb totes les cauteles que es deriven dels déficits metodològics de les dades empíriques que tenim a l'abast, sembla clar que al Principat de Catalunya els indicadors d'ús de la llengua catalana ofereixen símptomes preocupants, força preocupants si es prefereix, però de cap manera justifiquen posicions apocalíptiques. La potencialitat d'intervenció és tan elevada que el futur encara és a les nostres mans. Això sí, caldrà modificar novament el llibre de ruta de la política lingüística domèstica, el qual ja des dels vuitanta centrava la intervenció planificada en

les comunicacions institucionalitzades (ensenyament, administració i mitjans de comunicació de titularitat pública). I, certament, és de justícia destacar que el format contemporani de les comunicacions institucionalitzades ha propiciat un augment sostingut de la competència formal de la llengua catalana i del seu ús en les comunicacions que s'hi associen. Ara bé, la influència jeràrquica que el prestigi associat a les comunicacions institucionalitzades havia d'exercir sobre les individualitzades és obvi que no s'ha donat amb l'automatisme previst.

Ara ens cal assumir paradigmàticament, administradors de torn i societat civil, que el futur de la llengua catalana es debat en la interacció més espontània, això és, en els usos interpersonals privats. Una qüestió que, malgrat el seu caràcter vital, tant el discurs autocomplaent de l'oficialitat com la reacció dels sectors ultraliberals passen massa sovint per alt, curiosament per justificar avaluacions sociolingüístiques absolutament contraposades. Una qüestió

que des del tremendisme apocalíptic es resol amb formulacions axiomàtiques que obvien la recerca duta a terme, amb més o menys encert, els darrers anys. En paraules de la comissió de l'ús interpersonal del Grup Català de Sociolingüística en la *Crida* que va cloure les jornades abans esmentades: “El repte és de tal magnitud que només tindrà un final reeixit si societat civil i poder convergeixen en la necessitat d'intervenir en la mateixa direcció de manera decidida i compromesa. L'administració ha de cercar camins imaginatius per tal de superar la tradicional prevenció a l'hora d'involucrar-se en la millora de l'hàbitat lingüístic no institucional. I la societat civil ha de sortir de la letargia en què s'ha instal·lat amb la percepció, errònia i sovint induïda, d'un miratge de normalitat per a la llengua catalana”. Som-hi, doncs: el futur, el millor dels futurs, encara s'ha d'escriure.

• MIQUEL-ÀNGEL PRADILLA CARDONA. DIRECTOR DEL DEPARTAMENT DE FILOLOGIA CATALANA DE LA URV, COMISSIÓ DE L'ÚS INTERPERSONAL DEL GRUP CATALÀ DE SOCIOLINGÜÍSTICA